

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

437. ISTUNGJÄRGEL 11.–12. JUULIL 2007

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv intellektuaalomandi õiguste järgimise tagamiseks vajalike karistusmeetmete kohta”

KOM(2005) 276 lõplik — 2005/0127 (COD)

(2007/C 256/02)

21. septembril 2005. aastal otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv intellektuaalomandi õiguste järgimise tagamiseks vajalike karistusmeetmete kohta”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsiooni arvamus võeti vastu 4. juunil 2007. Raportöör oli Daniel RETUREAU.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 437. istungjärgul 11. ja 12. juulil 2007 (12. juuli stungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 76 ja vastu hääletas 3.

1. Järeldused

1.1 Komitee kavatseb jälgida ka edaspidi 2004. aasta direktiivi, käesolevas dokumendis käsitletava direktiivi muudetud ettepaneku ning täiendavate asjaomaste raamotsuste koordineeritud rakendamist, et hinnata võltsimise ja selle rahvusvaheliste mõjude vastase võitluse pikaajalist mõju, ka väljaspool ELi territooriumit.

1.2 Kuigi komitee üldiselt toetab kavandatud meetmeid, kutsub ta komisjoni üles kaaluma käesolevas arvamuses esitatud märkusi, mille järgi tuleks kriminaalõigusliku ja tollikoostöö jõupingutused suunata peamiselt ulatuslikule ja kuritegelike organisatsioonide võltsimistegevusele või juhtudele, kus kuriteoga seatakse ohtu inimeste tervis või ohutus.

1.3 Komitee soovib eelkõige, et direktiiv kataks kõiki tööstusomandiõigusi ning ei jätaks välja patente, mis on Euroopa tööstuse seisukohast olulisim valdkond.

1.4 EMSK toob välja komisjoni direktiivi ettepanekus esinevate teatavate juriidiliste mõistete, nt „kaubanduseemärkidel” ja õigusrikkumiste „kaubandus-” ebaselguse, mis on vastuolus karistusõiguse põhimõtetega, mis nõuavad õigusrikkumise objektiivset ning selget ja täpset määratlemist. Komitee kritiseerib direktiivi ettepaneku artiklis 2 esitatud karistuste raskuse määratlemise viise, olles seisukohal, et kehtestada tuleks ainult üks üldine karistusraamistik, mis hõlmab vabadusekaotust, rahalist karistust ja trahve, samas kui konkreetsete karistuste määramine peaks jääma riikide seadusandjate ainupädevusse.

2. Sissejuhatus

2.1 23. novembri 2005. aasta märgukirjas MEMO/05/437, milles tehakse kokkuvõtte sama kuupäeva teatisest, tervitab komisjon Euroopa Ühenduste Kohtu otsust, mis tunnustab ELi pädevust võtta vastu hoiatavaid ja proportsionaalseid karistusmeetmeid asutamislepingutes märgitud normide rakendamise tagamiseks ELi asjaomastes poliitikameetmetes.

2.2 Komisjon esitab teatistes oma tõlgenduse Euroopa Ühenduste Kohtu 13. septembri 2005. aasta otsusest, millega kohus tühistas raamotsuse keskkonna kriminaalõigusliku kaitse kohta. Komisjoni arvates asus kohus seisukohale, et ühenduse õiguse tõhususe tagamiseks kriminaalõiguslike meetmete võtmine jääb ELi pädevusse. Komisjoni meelest laieneb tehtud otsus lisaks keskkonnale ka paljudele muudele valdkondadele, nt kõigile ühenduse poliitikavaldkondadele ja asutamislepingus tunnustatud põhivabadustele. Kriminaalkaristusmeetmete kaasamiseks ühenduse õigusesse peab olema selge vajadus ning see peab vastama ühenduse karistusõiguse struktuuri üldisele sidususele.

2.3 Kõnealust keskkonda käsitleva otsuse lai tõlgendus ei ole pärinud siiski liikmesriikide ja õigusteadlaste üksmeelset toetust. Paljude arvates kuuluvad süüdistuste esitamine ja asjaomaste kriminaalkaristuste määramine peamiselt subsidiaarsuse valdkonda ning nende võimalik ühtlustamine ühenduse tasemel tuleks saavutada riikidevahelise õiguskooostöö kaudu, nagu on määratletud asutamislepingutes.

2.4 Tuleb märkida, et Euroopa Parlament nõustub suures osas kõnealuse tõlgendusega, kuna ühenduse kriminaalõigusega kaetavate valdkondade puhul ei ole nõukogus otsustamiseks vaja enam liikmesriikide ühehäälsust, vaid kvalifitseeritud häälteenamust kaasotsustamismenetluses, mis hõlmab ka Euroopa Parlamenti. Viimase pädevused kaasseadusandjana on seega laienenud ⁽¹⁾.

2.5 Kõnealuse otsuse tulemusel laienes ühenduse pädevus märkimisväärselt. Institutsioonide erimeelsused tõlgenduse osas võivad muuhulgas viivitada karistussätteid sisaldavate õigusaktide vastuvõtmist või piirata tagantjärele nende ulatust, näiteks uute kohtuasjade või kompromisside tagajärjel. Käsitletavas direktiivi ettepanekus jääb patendi kaasamise küsimus kriminaalõigusliku kaitse valdkonda lahtiseks, kuna parlament leiab, et Euroopa Ühenduse Kohtu otsus mõjutab üksnes ühenduse õigust, samal ajal kui komisjon soovib hõlmata nii riiklikke kui ka ühenduse intellektuaalomandi õigusi.

3. Komisjoni ettepanekud

3.1 Direktiivi muudetud ettepaneku (KOM(2006) 168 lõplik) eesmärk on luua horisontaalne ja ühtne karistusõiguslik raamistik, et tagada tööstusomandi-, kirjandus- ja kunstiteoste omandiõiguse ning teiste samalaadsete immateriaalsete õiguste (koondnimetusega „intellektuaalomandi õigused”) kaitse. Ettepanek puudutab siseturgu ning tuleneb vajadusest ELi

tasandi tegevuse järele kõnealuses valdkonnas kooskõlas subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetega. Õiguslik alus on EÜ asutamislepingute artikkel 95.

3.2 Direktiiviga luuakse üldine karistusõiguslik raamistik, milles määratletakse kaitstavad intellektuaalomandi õigused, nende õiguste rikkumised ning rakendatavad maksimaalsed karistused. Seejuures on eesmärk rakendada siseturul ühtseid meetmeid võitlemiseks ainelise vara, teenuste, intellektuaal- ja kunstiteoste võltsimise vastu. Eelloetletuid kaitsevad Euroopa materiaalsoigus, riiklikud õigused ja asjaomased rahvusvahelised konventsioonid ning eelkõige intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping ⁽²⁾, mis allkirjastati 1994. aastal Maailma Kaubandusorganisatsiooni egidi all ning mis hõlmab karistusmeetmeid konkreetsete õiguste rikkumise puhul ⁽³⁾.

3.3 2004. aastal vastu võetud direktiiviga loodi juba kommertseesmärkidel sooritatud kopeerimise, piraatluse ja võltsimise kaitseraamistik ⁽⁴⁾. Komisjoni avalduses ⁽⁵⁾ esitatakse kõnealuse direktiivi artikli 2 kohaselt kaitstavate õiguste nimekiri. Tegemist on tööstusomandi (patendid ja täiendava kaitse tunnistused, kasulikud mudelid, kaubamärgid, päritolunimetused, tööstusdisainilahendused, taimesordid), autoriõiguse ja sellega seonduvate õigustega ning pooljuhttoodete topoloogia loojate ja andmebaaside loojate *sui generis* õigustega, mis on sätestatud ühenduse õiguses. Need on ainuõigused, mis kuuluvad seaduslikult kokku immateriaalse omandi õigusega. Mõningaid nendest õigustest on kaasatud ühenduse õigustikku või kaitstakse neid isegi konkreetsete õigusvahenditega (tööstusdisainilahendused, kaubamärgid, taimesordid) ⁽⁶⁾. Teised, nagu patendid, jäävad üksnes riikliku õiguse pädevusalasse, oodates Euroopa patenti, mida on kõigis tööstussektorites väga vaja. Termin „intellektuaalomand” katab seega immateriaalsete õiguste väga mitmetahulist valdkonda, mis hõlmab märkimisväärselt erineva olemuse ja juriidilise seisundiga õigusi.

3.4 Liikmesriigid peavad täitma intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingut, mille järgi tuleb rakendada asjakohaseid riiklikke õigusnorme, et kohaldada kommertseesmärkidel tehtud võltsingute puhul kriminaalmenetlusi ja -karistusi. Liikmesriikidele jääb siiski mõningane tõlgendamisruum. Teatavad riigid (sh mõned ELi liikmesriigid) ei ole veel vastu võtnud proportsionaalseid kriminaalmeetmeid nende territooriumil toimuvate intellektuaalomandi õiguste rikkumise puhuks. 2004. aasta direktiivi järgi võivad õiguste rikkumise ohvrid saada hüvitist. Direktiiviga kohustatakse liikmesriike läbi viima juurdlust, algatama kohtumenetlusi, konfiskeerima ⁽⁷⁾ ja maksuma

⁽¹⁾ Ühendkuningriigi ja Iirimaa opt in ja Taanile tehtud erand ei takista enam õigusloomet, nagu toimub algatuste puhul kolmanda samba raames.

⁽²⁾ Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping.

⁽³⁾ Lepingu artikkel 61.

⁽⁴⁾ Direktiiv nr 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta.

⁽⁵⁾ Komisjoni avaldus, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta artiklit 2 (2005/295/EÜ).

⁽⁶⁾ Märkimisväärne erand on Euroopa patent, mis on veel ebamäärases olukorras (autori märkus).

⁽⁷⁾ Nõukogu raamotsus 2005/212/JSK, mis käsitleb kuritegevusega seotud tulu, kuriteovahendite ja omandi (võltsimine, piraatlus) konfiskeerimist (ELT L 68 15.3.2005).

kompensatsiooni eesmärgiga ühtlustada kohaldatavat õigust ja võitlust võltsimise valdkonnas väga aktiivse organiseeritud kuritegevusega⁽⁸⁾. Kõnealune direktiiv katab aga üksnes tsiviil-, kaubanduslikke ja haldusmenetlused, mille põhieesmärk on hüvitada tehtud kahjusid nendele õiguste valdajatele, kes on algatanud võltsimisevastaseid menetlusi. Liiatigi ei ole mõned liikmesriigid direktiivi veel vastu võtnud.

3.5 Intellektuaalomandi õigusi käsitletakse ka inimõiguste ülddeklaratsioonis ning ELi põhiõiguste hartas, mis võeti pidulikult vastu Nice'is 2000. aasta detsembris. Rahvusvaheline kaitse on sätestatud ja tagatud ÜRO eriorganisatsioonide (WIPO, UNESCO) töö raames vastu võetud konventsioonidega ning ka piirkondlikul tasandil (Müncheni konventsioon aastast 1973, millega loodi Euroopa Patendiamet ja Euroopa patent). Minimaalseid karistussätteid hõlmab vaid intellektuaalomandi õiguste kaubanduslike aspektide leping. Komisjoni ettepanekuga luuakse teatava ühtlus ühenduse tasandil ja kohustatakse liikmesriike kaasama riiklikusse õigusesse karistusmeetmeid ning määratlema õigusrikkumised ja ühtsed karistusstandardid.

3.6 Direktiivi muudetud ettepaneku eesmärk on seega ühtlustada intellektuaalomandi õiguste rikkumise karistusi vabadusekaotuse, rahaträhvi ja konfiskeerimise osas. Direktiiviga soovitakse määratleda kohtualluvuse eeskirjad, et võimalusel tsentraliseerida menetlused ühte liikmesriiki, kui rikkumine puudutab mitut liikmesriiki, ning lihtsustada juurdlusi. Samuti soovitatakse, et juurdlustesse kaasataks ohvrid ja nende esindajad.

3.7 Peamine muudatus võrreldes eelnevate ettepanekutega on see, et määratletakse intellektuaalomandi õigusi rikkunud isiku karistus ja selle raskusaste. Ettepanekus on määratletud ka intellektuaalomand.

3.8 Direktiivi artiklis 3 osutatud kuritegude eest vastutavat füüsilist isikut karistatakse maksimaalse vabadusekaotusega vähemalt neli aastat, juhul kui ta on pannud toime kuriteo kuritegelikus ühenduses tegutsedes või juhul, kui kõnealuse kuriteoga seatakse ohtu inimeste tervisele või ohutusele (artikli 2 lõige 1).

3.9 Direktiivi artiklis 3 osutatud kuritegude eest vastutavatele füüsilistele või juriidilistele isikutele määratakse tõhusad, proportsionaalsed või hoiatavad karistused, mis hõlmavad kriminaalõiguslikke või muid trahve: maksimaalne trahv on vähemalt 100 000 eurot (artikli 2 lõikes 1 loetletud kõige raskemate kuritegude puhul, millega kaasneb otsene haiguse- või õnnetusohu, on maksimaalne trahv vähemalt 300 000 eurot).

3.10 Riiklikus õiguses tuleks ette näha kuriteoga seonduvate võltsitud toodete, esemete ja vahendite konfiskeerimist vähemalt tõsisematel juhtudel (organiseeritud kuritegevus, oht inimeste tervisele või ohutusele) (artikkel 3).

⁽⁸⁾ Nõukogu raamotsuse eelnõu, mis käsitleb võitlust organiseeritud kuritegevuse vastu. Võltsimist võidakse kasutada ka terroristlike võrgustike rahastamiseks. Võltsimisest saadud tulu rahapesu on samuti kuritegu, mille vastu tuleb jõudsalt võidelda.

3.11 Muudetud ettepanek võimaldab liikmesriikidel kohaldada rangemaid sätteid.

3.12 Pärast algse ettepanekuga kaasnenud nõukogu raamotsuse eelnõu tagasisivõtmist kavatseb komisjon rakendada horisontaalset lähenemisviisi 23. detsembril 2005 vastuvõetud karistusmenetluste raames, mille eesmärk on toetada vastastikust õigusi ning ühtlustada Eurojusti tööerakendamiseks karistuste raskusastmeid eri riikides⁽⁹⁾.

3.13 Liikmesriigid vastutavad juurdluste ja kriminaalmenetluste algatamise eest, mis ei tohiks sõltuda üksnes ohvri kaebusest.

4. Komitee üldised märkused

4.1 Komitee tõdeb, et mitmetähenduslikku terminit „intellektuaalomand“ kasutatakse järjest enam. Termin ühendab väga erinevad õiguslikud mõisted ning kaitse ja kasutuse erinevad meetodid. Sellest hoolimata on see termin laialt kasutusel nii Euroopa kui ka rahvusvahelises õiguses. Iga konkreetse immateriaalse õiguse olemus, kestus ja reguleerimisala on märkimisväärselt erinev. Igapähe on oma spetsiifiline õiguslik raamistik, erinev territoriaalne kehtivus ning spetsiaalsed institutsioonid patente registreerimiseks ja kaitseks. Lisaks võib nende õiguste rikkumise tõlgendamine riigiti erineda ning teatud juhtudel toimuvad selles kiired muutused.

4.2 Ravimikomponentide analüüs (tulemusi kasutamata ja avaldamata) või tarkvara või elektrooniliste osade pöördprojekteerimine koostalitlusvõime eesmärgil või selliste seaduslike õiguste teostamine nagu isiklikul otstarbel kopeerimine kaitsemeetme eiramisega (üldiselt suhteliselt nõrk) võib käsitleda võltsimise või ebaseadusliku kopeerimisena mitmes liikmesriigis, kus karistused võivad olla väga ranged ja seda isegi kaubandusliku või kriminaalse tahtluse puudumisel.

4.2.1 Komitee on juba väljendanud toetust koordineerimisele ühenduse tasandil, võitlemaks kaubanduseesmärgil teostatud võltsimiste kõigi vormide vastu, mis mõjutavad Euroopa majandust, ning piiramaks kuritegevust tööstusomandi ja autoriõiguste suhtes⁽¹⁰⁾, mis kahjustab tõsiselt Euroopa majandust. Ulatusliku võltsimise panevad sageli toime kuritegelikud organisatsioonid või organiseeritud rühmitused ning see võib ohustada inimeste tervist, ohutust ja elu. Viimatinimetatutesse kuulumist tuleks kriminaalkaristuste määramisel kohelda raskendava asjaoluna. Direktiivi ettepanek peaks sätestama karistuste karmistamise põhimõtte kõikide raskendavate asjaolude puhul.

⁽⁹⁾ KOM(2005) 696 lõplik.

⁽¹⁰⁾ Vt hr Malosse'i arvamust (EÜT C 221, 7.8.2001).

4.2.2 Nagu ka 2004. aasta direktiivi puhul, kiidab komitee heaks, et pakutud ühtlustamine piirdub rikkumistega, mis pannakse toime kaubanduseesmärkidel ning mis võivad seega märkimisväärselt mõjutada ühtset turgu. Samuti oleks kasulik määratleda selgemalt mõiste „kaubandus-“, näiteks sidudes selle niisuguste kaupade või teenuste võltsimisega, mis on mõeldud müügiks piisavalt suurtes kogustes, et võltsimine võiks põhjustada märkimisväärselt rahalist kahju, mis on kahjulikud hoolimata müüdud kogustest või kui kõnealuste kuritegude sooritajate eesmärk on saada ebaseaduslikku rahalist tulu. Kriminaalkaristuste kohaldamine eeldab selget ohtu õiguskorrale ning selle intensiivsus või raskusaste võib olla erinev. Kuritegu ja karistus peavad olema vastavuses ohuga. Ometigi võib tekkida küsimus, kas terminite „intellektuaalomandi õiguste rikkumine kaubanduslikel eesmärkidel“ ja „rasked kuriteod“ vahe on selge ning kas karistuste rangus vastab kriminaalõiguses kehtivale proportsionaalsuse põhimõttele. Lisaks on Interneti-failide eraviisiline vahetamine või paljundamine (või muusika uuesti salvestamine) ning materjali või intellektuaalteose taasesitamine pereliikmete või eraisikute seas õppe- või katse-eesmärgil kavandatud direktiivi rakendusalaist vaikimisi välja jäetud. Sellist väljajätmist tuleks aga selgelt väljendada.

4.2.3 Komitee tuleb meelde, et võltsimisest mõjutatud immateriaalsed õigused ei ole absoluutsed õigused. Igal õigusel on oma eripärad ja põhimõtteliselt annab neist igaüks ainuõiguse ja ajutise monopoli kasutuseks kaubanduseesmärkidel, mis võib erineda nii kestuselt kui ka geograafiliselt kehtivuselt. Teisipoolu loob see ajutise kaitsemeetme (erinevalt leiutiste avaldamisest patendi valdkonnas ning intellektuaalteose avaldamisest autoriõiguse valdkonnas). Sellest hoolimata on loavaldajatel ning toodete ja teenuste või intellektuaalteose volitatud või heakskiidetel kasutajatel samuti õigused, mis võivad mõne loa puhul olla väga ulatuslikud⁽¹⁾. Mitmed riiklikud õigussüsteemid sisaldavad vastuolusid ning seavad tootjate, turustajate ja tööstuse õigused tarbijate õigustest kõrgemaks. Kavatus kaasata ranged kriminaalkaristused siseriiklikku õigusse näib mitmes riigis seda tendentsi veelgi suurendavat. See viib paradoksini, mille puhul direktiivi ettepanekus sätestatud maksimumkaristus õiguste rikkumisel kaubanduseesmärgil võib osutada võrdseks või kergemaks kui maksimumkaristus ühekordse rikkumise puhul.

4.2.4 Komitee sooviks, et komisjoni algatusel toimuks — näiteks pärast direktiivi riiklikku õigusse ülevõtmist läbiviidava põhjaliku võrdleva uurimusega — riikliku kriminaalõiguse põhjalik läbivaatamine ühenduse kriminaalõiguse kontekstis, et tagada reaalne ühtlustamine kogu Euroopa Liidus. See on eriti oluline autoriõiguse ja sellega seotud õiguste puhul, kus veelgi rangem õigusloome viib mõnikord selliste sanktsioonide ja karistusteni, mis ei ole kuritegudega vastavuses ja mis ei täida oma tegelikku eesmärki, kuivõrd tööde kaubandusliku levitamise mudelid on jätkuvalt täielikus arengus ning lühikeses perspektiivis on kavas DRM-i (koopiakaitse-süsteemid) süsteemi lõpetamine. Lisaks kompenseerib toetusvahendite maks õigusevaldajatele mõnikord suures osas lubamatu kopeerimise.

⁽¹⁾ „Creative Commons“ luba, General Public Licence, BSD, BBC vaba audiovisuaalne kasutusõigus jne.

4.3 Konkreetsed märkused

4.3.1 Komitee soovib, et määratletaks selgemalt, mida tähendab moraalne süü seoses intellektuaalomandi raamesse kuuluvate toodete või teenuste võltsimise ja jäljendamisega. Kriminaalkuritegu eeldab, et selle sooritaja või kaaskurjategijad teevad seda tahtlikult. Intellektuaalomandi õiguste kaubanduspektilde lepingus märgitakse „tahtlikku võltsimist“, direktiivis räägitakse „tahtlikust ja kavatsatud võltsimisest“. Kuritegu hõlmab ka materiaalselt tegurit, mis tähendab kuriteo sooritamist või vähemalt katset seda sooritada, mis on samastatav kuriteo sooritamise alustamisega. Need kaks elementi käivad koos — pelgalt tahet kuriteoks pidada ei saa (kui just ei soovita luua mõttepolitseid). Kuid kuriteo sooritamisele õhutamist saab üldiselt täheldada vaid siis, kui õhutaja hangib vahendid (üldiselt ebaseaduslikud) kuriteo sooritamiseks. Komitee leiab, et pelka toodete, tavapärase tarkvara või Interneti-ühenduse pakkumist ei saa võrdsustada kuriteole kaasaaitamise või õhutamise (seda esineb kriminaalõiguses üldiselt vaid väga vähestes olukordades ning seda on raske tõestada), isegi kui võltsijad neid vahendeid kasutavad. Kaasosaluse termini kasutamine peaks piirduma ühenduse õigustikuga, kaassüüdlaste küsimus tuleks üksikasjalikult sätestada riiklikes õigustes. Vastasel juhul esitatakse süüdistus ka siis, kui kuritegu pole kavatsatud. Selline olukord looks õigusliku ebakindluse paljudele toodete tarnijatele või teenuste osutajatele.

4.3.2 Ajutise monopoli kaitstud teoste, mudelite, menetluste ja leiutiste kopeerimine on võltsimine. Tuleks jääda selle määratluse juurde ning mitte rääkida piraatlusest (mis tähendab tavaliselt kuritahtlikku tungimist teabesüsteemidesse eesmärgiga nende juhtimine üle võtta, sealt andmete varastamist või ribalaiuse kasutamist ebaseaduslikel eesmärkidel). Piraatlus erineb võltsimisest kitsas tähenduses ning kriminaalkuritegusid tuleb tõlgendada järgalt. Loata tungimist teabesüsteemidesse, andmete või ribalaiuse varastamist ja eraellu tungimist tuleb kahtlemata kriminaalkorras karistada, kuid need ei kuulu otseselt võltsimise valdkonda. Infotehnoloogia piraatlust tuleks käsitleda eraldi, vaatamata sellele, et paljudes poliitilistes avaldustes kasutatakse mõisteid ebatäpselt — neid kiputakse omavahel segi ajama ning tekitatakse mõningast segadust. Infotehnoloogia piraatlust kasutavad terroristlikud organisatsioonid, mistõttu tuleks sellele pöörata erilist tähelepanu ning teha asjakohast rahvusvahelist koostööd.

4.3.3 Ettepaneku põhjenduses esinevat terminit „kuritegelik ühendus“ või „organiseeritud kuritegevus“ tuleks täiendada terminiga „organiseeritud kuritegelik jõuk“, mis raskendava asjaoluna on juba mõningates kriminaalõigusaktides olemas. Kommertseesmärkidel tehtud võltsimine organiseeritud kuritegeliku jõugu või kuritegeliku ühendusega seoses peaks olema raskendav asjaolu, mis õigustaks suuremate karistuste ja rahatrahvide määramist.

4.3.4 Komisjon märgib, et liikmesriikidel on vabadus kehtestada raskemaid karistusi või määrata karistusi ka teiste tegude eest. Seda võib tõlgendada kui innustamist karistada tegusid, millel puudub kaubanduseesmärk, või isegi laiendada võltsimise mõistet tegudele, mis ei seisne toote, menetluse või teose kopeerimises selle kitsas tähenduses.

4.3.5 Komiteel on kahtlusi selles osas, kuidas saab ühenduse ja teatavate riikide õigustikes võrdsustada tarkvara kopeerimist digitaalsete õiguste juhtimise (DRM) ⁽¹²⁾ süsteemide (koopiakaitse-süsteemid, mitmed ebatõhusad või kaitsmata materjalid või tarkvarad) ülekavaldamiseks või deaktiveerimiseks ning DRM süsteemide võltsimist, kui kõnealusel juhul ei kaasne „võltsimisega” originaali kopeerimist ega jäljendamist. Lisaks ei ole nn DRM-i süsteemid standarditud; need sõltuvad platvormist või varustajast, failide vormid võivad olla erinevad, mis takistab koostoimimist või suleb turu ja kõrvaldab konkurentsi. Kopeerimisvahendite loomine ja kasutamine annab tarbijale või tarkvara litsentsi haldavale ettevõttele võimaluse teostada oma õigusi (eraotstarbeliseks kasutamiseks tehtud varukoopia kasutamiseks teistes seadmetes). Selliseid tegusid ei tohiks karistada, välja arvatud juhul, kui kommertseesmärkidel sooritatud kuriteo moraalne ja materiaalne tingimus on täidetud.

4.3.6 Komitee toetab põhimõtet, et kriminaalmenetlus ei eeldaks ohvri kaebuse esitamist tsiviil- või kriminaalkorras. Just maffiaorganisatsioonide tegevuse ohvrid võivad kahelda, kas oma õiguste kaitseks kaebust esitada. Lisaks mõjutavad organiseeritud kuritegevuse või isegi terrorismiga seotud kuritegelike jõukude ja ühenduste kommertseesmärkidel tehtud võltsimised majandust ja sotsiaalset heaolu ning nende tegevuse vastase võitluse eest vastutab riik.

4.3.7 Komitee loodab, et liikmesriikide tõhusa koostöö abil võideldakse tõhusalt rahvusvaheliste võltsimisvõrgustike vastu, eelkõige nende vastu, kes on seotud kuritegelike ühenduste ja rahapesuga. Komitee meenutab, et paljude võrgustike lähtepunkt on kolmas riik ning kahtlemata tuleb tegevust laiendada ELi piiridest välja, kasutades rahvusvahelise õiguse vahendeid.

4.3.8 Komitee leiab, et ühenduse tasandi ühised juurdlsruhmad peaksid tegema koostööd ka tolliesindajatega ning võltsimise ohvrite ja nende esindajatega. Komitee tunneb heameelt, et ohvreid soovitakse kaasata juurdlustesse, kuid teeb ettepaneku, et nende roll piirduks teabe edastamisega ametivõimudele. Oleks liig, kui pärast seda, kui ettevõtte on esitanud süüdistuse võltsimises kommertseesmärkidel, võiks ta osaleda näiteks andmetekogumises või juurdluses konkurendi juures, kes on süütu, kuni kohtulikult ja lõplikult on tõestatud vastupidist. Komitee leiab, et vältida tuleb eraõigusesse triivimist ja seda, et kriminaalõigussesse menetlustesse sekkuvad või nendega puutuvad kokku isikud, kes ei ole avaliku võimu esindajad.

4.3.9 Komitee on mures, et Interneti kasutatakse üha enam kaubanduseesmärkidel, ning asjaolu üle, et intellektuaalomandi õiguste kaubanduspektide lepingus määratletud kriminaalõiguslikke tagajärgi tahetakse laiendada ka kõnealusele sektorile. Sellele viidatakse selgesõnaliselt Ameerika Ühendriikide kaubandusministeeriumi 2006. aasta aruannetes („Special 301” ja „Super 301”) ⁽¹³⁾, kus räägitakse WIPO lepingute rakendamisest intellektuaalomandile Internetis, mis on avalik ja vaba vahend ning ülemaailmne ühisvara.

Brüssel, 12. juuli 2007

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹²⁾ *Digital Rights Management* — digitaalsete õiguste juhtimine (koopiakaitse eufemism).

⁽¹³⁾ „2006 Special 301 Report USA”.